

1967-ci il, 6 noyabr. Bazar ertəsidir. Bakı bayram libasına bürünüb. Həmin gün Bakı Xalq Deputatları Sovetinin (indiki Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin) binasının bir neçə addımlığında metronun birinci stansiyası - "Bakı Soveti"nin qarşısına xeyli insan toplaşmışdı.

Şəhər saat 10-da tribunaya qalxan rəsmi şəxsləri izdiham həyərlənmiş qonaqlar qarşıladı. Miting başa çatdıqdan sonra qonaqlar stansiyanın yerüstü vestibülündən eskalatorla platformaya endilər. Saat 10:15 dəqiqədə maşinist Salman Ələkbərov və onun köməkçisi Arif Mirzəyevdən ibarət lokomotiv briqadasının idarə etdiyi qatar hərəkətə gəldi. Beləcə Bakıda yeni növ ictimai sərnişin daşıma nəqliyyatı fəaliyyətə başladı.

Metronun uzunluğu 6,3 kilometrlik ilk növbəsinin birinci buraxılış sahəsinə daxil olan 5 stansiyasının tikintisi 7 ilə yekunlaşdı. Metro inşası çox çətin və böyük maliyyə hesabına başa gələn proses idi. Tikinti mərkəzi hökumət tərəfindən maliyyələşdirildi, amma bu maliyyənin ayrılmasını asanlıqla təmin etmək olmurdu. Heydər Əliyev respublikaya rəhbər seçildikdən sonra məhz onun səyi nəticəsində tələb olunan vəsait əldə edildi.

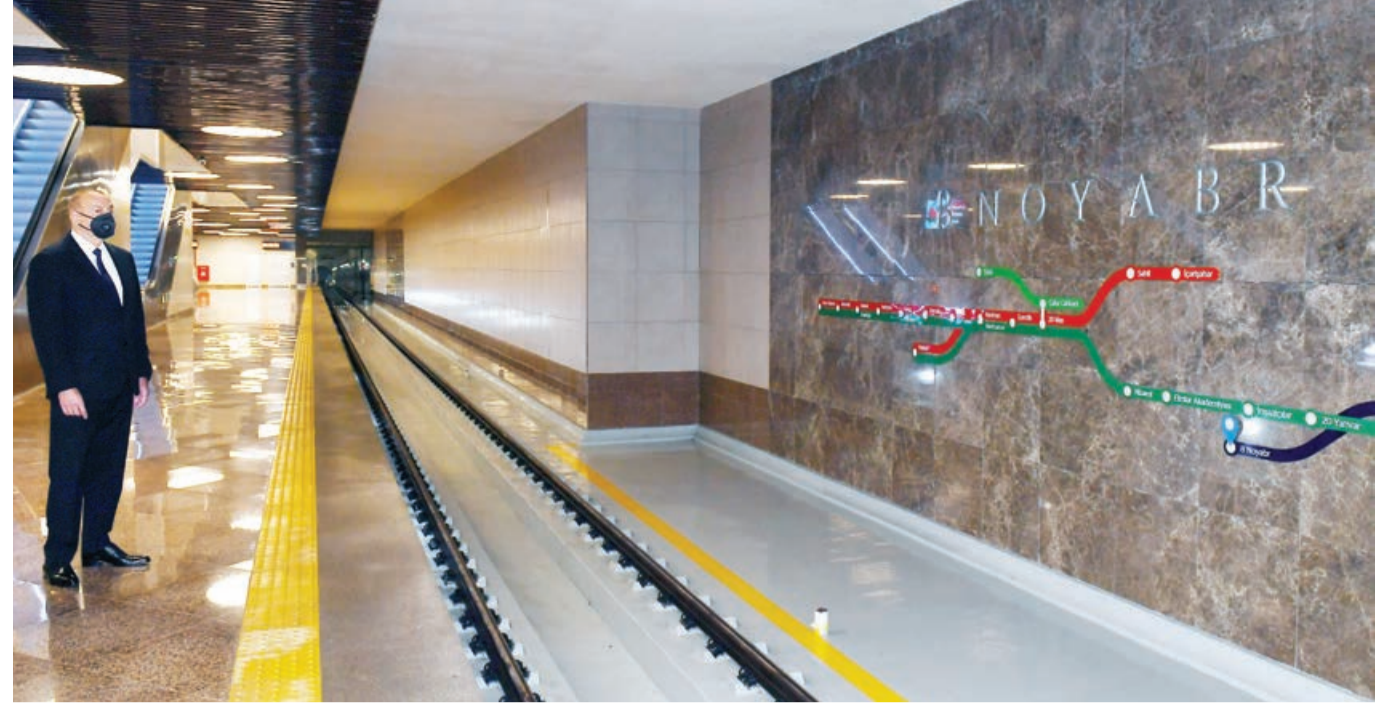
1970-ci ildə "Ulduz" stansiyasının Bakı metrosu tarixindəki başqa bir məziyyəti onun Heydər Əliyev tərəfindən açılan ilk metro stansiyası olması idi. Daha sonra Ulu Öndərin qətiyyəti və uzaqgörənliyi ilə inşaatda "8-ci kilometr" qəsəbəsinə doğru hərəkətə üstünlük verildi. 1972-ci il noyabrın 6-da "Əzizbəyov" (indiki "Koroğlu"), "Avrora" (indiki "Qara Qarayev"), "Neftçilər" istismara verilməklə böyük yaşayış sahəsinin mərkəzlə nəqliyyat əlaqəsi xeyli yaxşılaşdı.

Həmin illərdə "Nizami" stansiyasına doğru 1,5 kilometrlik yolun çəkilməsi çox böyük çətinliklərlə başa gəlirdi. Lakin yekunda dahi Nizamının adına layiq stansiya istifadəyə verildi. Qeyri-adiyi, cazibədarlığı ilə seçilən bu yeraltı sarayın memarlıq tərtibatının müəllifləri SSRİ-nin Xalq memarı Mikayıl Useynov və SSRİ Xalq rəssamı Mikayıl Abdullayev idi. Stansiyanın həm adının, həm də tərtibatının ideya müəllifi isə Heydər Əliyev olmuşdur.

Sonrakı dövrdə iri sənaye zonasına çevrilən bir ərazidə SSRİ miqyaslı müəssisələrin fəaliyyəti başlaması ilə kiçik bir platformadan ibarət olan "Elektrozavod" (indiki "Bakmil") kimi ilk yerüstü stansiya ərsəyə gəldi. Maraqlıdır ki, bu stansiya da Ulu Öndərin təşəbbüsü ilə inşa edilmişdir. Bundan əlavə, məhz Heydər Əliyevin sayəsində 5,6 kilometrlik yeni xətt - "Elmlər Akademiyası", "İnşaatçılar", "XI Qızıl Ordu meydanı" (indiki "20 Yanvar") və "Memar Əcəmi" stansiyaları 1985-ci il dekabrın 31-də istifadəyə verildi.

Amma bu da hələ hamısı deyildi. Metro tikintisinin 3-cü növbəsinə "Neftçilər"dən sonra 3 stansiya - "Xalqlar dostluğu", "Əhmədli", "Həzi Aslanov" daxil idi. Onlardan ilk ikisi məhz Ulu Öndərin yaratdığı maddi-texniki baza hesabına istismara verildi. "Həzi Aslanov" stansiyası isə müstəqillik dövründə, yəni Heydər Əliyevin nüfuz sayəsində Avropa İttifaqının ayırdığı 4,5 milyon avro və Azərbaycan dövlətinin öz büdcəsindən ayırdığı 5,5 milyon manat maliyyə vəsaiti hesabına tikilib başa çatdırıldı. O vaxta qədər isə metronun daha bir yarımçıq qalmış stansiyası - xətlərin ayrılması layihəsinin əsas keçid stansiyası olan "Cəfər Cabbarlı" stansiyası istismara qəbul edilmişdi.

2003-cü ildə xalqın etimadını qazananraq Prezident seçilən İlham Əliyev də metro tikintisinə xüsusi

Bakı Metropoliteni-55: Yeraltı şəhərin tarixinə qısa səyahət

diqqət verir. Metro tikintisinin 2006-cı ilin əvvəlindən başlanan yeni mərhələsində "Nəsimi", "Azadlıq prospekti" və "Dərnəgül" stansiyalarının inşası başa çatdı. 2008-ci ildə isə metronun yeni inkişaf konsepsiyası üzərində işə başlandı və 2011-ci il martın 18-də Prezident tərəfindən imzalanan "Bakı Metropoliteninin perspektiv inkişafı ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" sərəncamla metropoliten xətlərinin yeni konseptual inkişaf sxemi təsdiq edildi. Bununla yanaşı metro sisteminin genişləndirilməsi üçün 2009-cu ildə istifadəyə verilən "28 May" stansiyasının ikinci çıxışından sonra xüsusi əhəmiyyətə malik "Elmlər Akademiyası"nın da ikinci çıxışı sərnişin yüklənməsi ilə bağlı problemi aradan qaldırdı. Bu dövrdə "Gənclik", "Nərimanov", "İnşaatçılar", "Qara Qarayev", "Neftçilər" stansiyalarının vestibül və piyada keçidlərində, "Elmlər Akademiyası", "Nizami", "Sahil", "Xətai", "Bakmil" stansiyalarında əsaslı təmir işləri aparıldı, "İnşaatçılar", "20 Yanvar", "Elmlər Akademiyası", "Sahil", "Xətai" stansiyalarında istismar müddəti başa çatmış eskalatorlar Almaniyanın "Thyssen Krupp" şirkətinin yeni, daha müasir nümunələri ilə əvəz edildi, "Xətai", "Sahil" stansiyalarında əvvəllər 3 eskalator əvəzinə 4 yenisi quraşdırıldı. Bunlardan əlavə, "Nərimanov" elektrik deposunda vaqon ehtiyat hissələrinin tədarükündə, detal, maşın və mexanizmlərlə təchizatda köklü dəyişikliklərə nail olundu, günün tələblərinə uyğun iş norması və idarəetmə prinsipləri bərqərar oldu. Sexlərdə təmirçilər üçün əlverişli əmək şəraiti yaradıldı, qaldırma təmiri sexi əsaslı şəkildə yenidən quruldu, orada istehsal prosesinin təkmilləşdirilməsi,

əl əməyi həcmimin azaldılması üçün tədbirlər görüldü. Bunun nəticəsində qatarların nasazlıq səbəbilə xətədən çıxarılması halları kəskin sürətdə azaldı. Paralel olaraq uzun müddət istismar olunan vaqonların modernləşdirilməsi və əsaslı təmirinin yerli şəraitdə həyata keçirilməsinin təməli qoyuldu, metroloji təminat sistemi yenidən quruldu, metropolitenin infrastrukturunun kompleks texniki müayinəsi üçün müasir diaqnostika kompleksi işə salındı.

Depo şəraitində vaqon təmirinin bütün növlərinin yüksək keyfiyyətlə yerinə yetirilməsinə nail olmaqla yanaşı, təmirin daha yüksək mərhələsi olan əsaslı təmir prosesi üçün də baza təşkil edildi. İndi Bakı Metropoliteni öz vaqonlarını əsaslı təmir üçün əvvəllər olduğu kimi, Moskva, Xarkov və Tbilisi şəhərlərinə göndərmir. Bu iş istismar xərclərini əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaqla daşımanın maya dəyərini aşağı salır.

2016-cı ilin aprel ayında başlayaraq Rusiyanın "Metrovaqonmaş" ASC-dən alınan 115 vaqon texniki innovasiyalar baxımından 4-cü nəsələ mənsubdur. Onlarda idarəetmə sistemi mikroprosessor əsasında qurulub, mühərriklərinin gücü əvvəllərdən 50 faiz çoxdur, bütün vaqonlar güclü havalandırma sistemində malikdir və sərnişin informasiya sistemi mükəmməldir.

tifadə etmək imkanı yaradılıb. İndi qurt sular yer üzünə çıxarılaraq paytaxtın yaşıllıqlarının suvarılmasında istifadə olunur.

Eyni zamanda və ən əsası stansiya və tunellərdə normal iqlim şəraiti yaratmaqla sərnişinlərin rahatlığını təmin edən, metro infrastrukturunu, tuneli və tunel avadanlığını havanın kondensasiyasından qoruyan havalandırma sistemində böyük işlər görüldü. Son 4 ildə tunel və stansiyaların havalandırılması sistemində 23 ventilyator yenilənib, qurğu və avadanlıqların sənədliliyini artırmaq məqsədilə sistemdə yeniliklər tətbiq edilmiş, təbii havalandırmadan daha məqsədyönlü istifadə etmək üçün təsirli tədbirlər görülmüş və müasir tipli damperlərin quraşdırılmasına başlanılıb.

Elektrik enerjisi ilə təchizatda "İçərişəhər", "Sahil", "Elmlər Akademiyası", "Gənclik", "Xətai" yarımstansiyaları, qatarların hərəkətinin təminatı üçün xüsusi əhəmiyyətə malik beş dərəcəli yarımstansiyaların biri tam modernləşdirilib, "Nərimanov" deposunda 2 yarımstansiya inşa olunub. Bu yerdə qeyd edək ki, 2018-ci ildə dövlət başçısının tapşırığı ilə müxtəlif gərginlikli elektrik enerjisi tələb edən sahələrin ehtiyaclarını nəzərə alaraq metroda dizel-generator stansiyaları qurulub.

Əldə olunan nailiyyətlərdə kadr hazırlığı siyasətinə yanaşma tərzinin dəyişməsi, ixtisaslı mütəxəssislərin yetişdirilməsində dünya təcrübəsindən səmərəli şəkildə istifadənin əhəmiyyəti də qeyd olunmalıdır. 2014-cü ildən bu sahədə köklü dəyişikliklər mükəmməl təlim bazasının yaradılmasından başlayıb. Hazırda orada hər cür avadanlıq və ləvazimatlarla təchiz olunmuş təlim-tədris mərkəzi (TTM) fəaliyyət göstərir. Bundan başqa, "Nərimanov" elektrik deposunun

ərazisində TTM-ə məxsus 4 auditoriya, trenajor var. İndiyədək TTM-də ümumilikdə 6600-dən artıq dinləyicini əhatə edən 235 kurs təşkil edilmişdir. Burada metropoliten tarixində ilk və hələlik yeganə qadın qatar maşinisti hazırlanıb. Metropolitençilərin tədris mərkəzi respublikanın ali, orta və xüsusi ixtisas təhsili müəssisələri ilə qarşılıqlı əməkdaşlıq şəraitində çalışır. Eyni zamanda TTM-də sosial layihələrin təşkili hissəsi kimi metropoliten işçilərinin məktəb yaşlı övladları və nəvələri üçün müxtəlif vaxtlarda rəsm, ingilis dili, kompüter və robototexnika kursları təşkil edilmişdir.

Sosial məsuliyyətdən sözsüz düşmüskən, bu gün Bakı metrosu ən aktual layihələrin icra olunduğu tədbirlər görülmüş və müasir tipli damperlərin quraşdırılmasına başlanılıb.

Elektrik enerjisi ilə təchizatda "İçərişəhər", "Sahil", "Elmlər Akademiyası", "Gənclik", "Xətai" yarımstansiyaları, qatarların hərəkətinin təminatı üçün xüsusi əhəmiyyətə malik beş dərəcəli yarımstansiyaların biri tam modernləşdirilib, "Nərimanov" deposunda 2 yarımstansiya inşa olunub. Bu yerdə qeyd edək ki, 2018-ci ildə dövlət başçısının tapşırığı ilə müxtəlif gərginlikli elektrik enerjisi tələb edən sahələrin ehtiyaclarını nəzərə alaraq metroda dizel-generator stansiyaları qurulub.

Əldə olunan nailiyyətlərdə kadr hazırlığı siyasətinə yanaşma tərzinin dəyişməsi, ixtisaslı mütəxəssislərin yetişdirilməsində dünya təcrübəsindən səmərəli şəkildə istifadənin əhəmiyyəti də qeyd olunmalıdır. 2014-cü ildən bu sahədə köklü dəyişikliklər mükəmməl təlim bazasının yaradılmasından başlayıb. Hazırda orada hər cür avadanlıq və ləvazimatlarla təchiz olunmuş təlim-tədris mərkəzi (TTM) fəaliyyət göstərir. Bundan başqa, "Nərimanov" elektrik deposunun

Baxtیار ƏZİZLİ,
"Azərbaycan"

